ევროპული ლანდშაფტური კონვენცია: კულტურული ლანდშაფტი და რეგიონის მდგრადი განვითარება

<u>რობერტ მაღლაკელიძე</u>, გიორგი მაღლაკელიძე

ელ-ფოსტა: robert.maghlakelidze@tsu.ge

გეოგრაფიის დეპარტამენტი, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
საქართველო, თბილისი, 0179, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 3

ევროსაბჭოს ლანდშაფტურ კონვენციის საფუძველზე 2000 წელს ლანდშაფტი მეცნიერული კვლევის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკვნძო კვლევის ობიექტად იქცა.

ევროსაბჭოს ლანდშაფტურ კონვენციაში ცნება „ლანდშაფტი“ შემდეგნაირადაა განმარტებული: „ლანდშაფტი“ ნიშნავს ადამიანების მიერ აღქმულ არეალს, რომლის ხასიათი ბუნებრივი და/ან საზოგადოებრივი ფაქტორების ზემოქმედების და ურთიერთმოქმედების შედეგია (Councll of Europe, 2000).

ისტორიულად ჩამოყალიბდა ისე, რომ ლანდშაფტის ცნების უფრო ღრმა და მრავალმხრივი გაცნობიერება მოხდა გეოგრაფიაში, უპირატესად - ფიზიკურში, ბოლო ხანებში კი ქცევითსა და და კულტურულში. თუმცა, მძაფრი ინტერესის ობიექტია ლანდშაფტი მეცნიერებისა თუ ხელოვნების სხვადასხვა დარგში: ესთეტიკაში, არქიტექტურაში, ფერწერაში, პოეზიაში, ისტორიაში, ფსიქოლოგიაშიც კი. აქედან, ლანდშაფტი ამჟღავნებს ინვარიანტულ ნიშან-თვისებებს და მის ინტერპრეტაცია ხდება კულტურის სხვადასხვა გამოვლინებაში.

ევროსაბჭოს ლანდშაფტური კონვენციის ფონზე, ლანდშაფტის ცნების განსხვავებული განმარტებების შედარებით გამაერთიანებელ წარმოდგენას გვაძლევს პროფესორი მ. გროდზინსკი (2005), იგი ლანდშაფტს, როგორც ზოგდკულტურულ ცნებას ასე განმარტავს: ლანდსაფტი - ესაა სივრცე, რომლის სახე ყალიბდება ადგილის კონფიგურაციით, რომელსაც იკავებენ და ცვლიან მისი კუთვნილი ელემენტები.

ვიზიარებთ რა ევროპის ლანდშაფტურ კონვენციის ღირებულებებს, და პროფესორ ნ. ბერუჩაშვილის სკოლის მეცნიერულ გამოცდილებას ვფიქრობთ, როგორც ზოგდკულტურული ცნება ლანდშაფტი არის ადამიანის მიერ აღქმული, გარკვეული კომპონენტებით შედგენილი, ერთგვაროვანი სივრცე, რომლის სახე ყალიბდება ტერიტორიის კონფიგურაციით, ხასიათი კი ბუნებრივი და/ან საზოგადოებრივი ფაქტორების ზემოქმედების და ურთიერთმოქმედების შედეგია.

„ლანდშაფტის“ გაგებასთან ერთად, ამჟამად არაჩვეულებრივი პოპულარობა მოიპოვა „კულტურული ლანდშაფტის“ ცნებამ. UNESCO-ს მსოფლიო მემკვიდრეობის 1992 წლის კონვენცია „კულტურული ლანდშაფტის“ ცნებას განიხილავს, როგორც „ბუნებისა და ადამიანის ერთობლივ ქმნილებას“. ამ კუთხით დანახული „კულტურული ლანდშაფტის“ ცნების მისაღები და საინტერესო განმარტება, მოცემული აქვს პროფესორ მ. გროდზინსკის. იგი ამბობს, კულტურული ლანდშაფტი - ესაა სივრცის სახე, რომელიც ათვისებულია სულიერად და მატერიალურად კულტურის გარკვეული მატარებლის მიერ, რომლის ტერიტორიის მნიშვნელობა და კონფიგურაცია დამაგრებულია კოლექტიური ცნობიერისა და ქვეცნობიერის დონეზე. „კულტურული ლანდშაფტის“ საინტერესო, განსხვავებული განმარტებების გამაერთიანებელი თანამედროვე წარმოდგენა მოცემული აქვს პროფესორ ტ. კრასოვსკაიას (2017). პროფესორი ტ. კრასოვსკაიას მიხედვით, „კულტურული ლანდშაფტი“ ესაა - მატერიალური, ეკოლოგიური და სულიერი ღირებულებების მყარი მიღებისათვის, ადამიანის მიერ მუდმივი ურთიერთქმედების შედეგად გარდაქმნილი და გამოყენებული ბუნებრივი კომპლექსი.

ახლებური ევროპული მიდგომა განსხვავებულია ტრადიციული მიდგომებისაგან. აქედან ლანდშაფტურ მეცნიერებასა და კვლევაში ბევრი რამე გადასაფასებელია, შესამუშავებელია ახლებური ხედვა.

მოხსენებაში განხილულია ლანდშაფტის ევროპულ კონვენციისა და UNESCO-ს მსოფლიო მემკვიდრეობის კონვენცის ფონზე კულტურული ლანდშაფტების კვლევის ახლებური მიდგომისა და რეგიონის მდგრადი განვითარების ზოგიერთი საკითხი.